

למפרע במה שהשתמש בהחפץ עד הנה וכיון שעכ"פ יש להלוקח הנאה ממה שמשמש בהחפץ שוב אינו מקפיד על המוכר מה שישתמש בהמעות ג"כ כיון שגם הוא ישתמש בהחפץ וכשיוודע לו שהוא מקח טעות לא יהי' גול למפרע ביד המוכר שמ"מ אין הלוקח מקפיד על למפרע על שימוש המוכר כנ"ל אבל באם מכר איסורי הנאה לא מבעיא משעה שנודע שזה הוי אה"נ ודאי כיון דאין הלוקח יכול להשתמש בהחפץ כלל שוב מקפיד ג"כ על מה שהמוכר ישתמש בהמעות ואסור להמוכר להשתמש בו והוי גול ואף גם כשעדיין לא נודע ללוקח שהוא אה"נ והוא משתמש בהמקח מ"מ אח"כ כשיוודע לו שהוא אה"נ לא יהי' לו הנאה מה שהשתמש בו למפרע ואדרבא צער הוא לו שהשתמש באיסור ועבירה קעבד ודומה למה דקיי"ל בחי"מ סי' רל"ד שהמוכר דבר אה"נ אף שהוא אה"נ דרבנן ואכלס הלוקח אינו מנכה לו מן הדמים כלל שאין בזה הנאה ללוקח רק צער וא"כ כשנודע לו אח"כ שהי' אה"נ ובאיסור השתמש ודאי לא נוחא ל' מה שהמוכר השתמש במעות שלו ולכן הוי גול וז"ל הירושלמי שזה תלוי בזה שאם הי' הדין שאף באה"נ אם אכלס בטעות הי' הדין לנכות לו מן הדמים והי' נחשב זה הנאה ללוקח או לא הוי המעות גול ביד המוכר שהרי כיון שאם הלוקח משתמש בו בשוגג נחשב נהנה שוב אינו מקפיד אם המוכר משתמש בהמעות אך לפי"ו הי' הדין שהמעות יהי' נחשב אה"נ שעיקר הטעם מה שחליפי אה"נ מותרין בזה הרשב"א בחי' בכתי' הובא בשעה"מ הל' חמץ כיון שאין שום הנאה מגיע להלוקח מהמקח הוה אין הדמים הללו דמי אה"נ עיי"ש אבל אם הי' זה ש"פ מה שהלוקח משתמש בו קודם שנודע לו שהוא אה"נ שוב א"כ הוי שוה מכירה זו להלוקח עכ"פ פרוטה וכיון ששוה ממון קצת שוב הוי כל דמיו נתפסין באיסור כיון שעכ"פ שוה קצת ממון ללוקח מכירה זו שוב הוי כל הדמים דמי אה"נ והי' נזופס הכל באיסור אך מחמת שבאמת קיי"ל דהמוכר אה"נ אף שאכלס אין מנכה לו מן הדמים לפי שאין שום הנאה ללוקח בזה וא"כ ממילא כשהשתמש בו בשוגג אין שום הנאת ממון ללוקח לכך אין במכירה זו שום הנאת ממון ולא הוי זה דמי אה"נ

סי' קכ"ד. שא' באם מכר לחבירו חפץ ונודע שהי' מקח טעות אם המעות כגול בידו ואם קידש בהם אשה א"מ או לא הוי כגול ומקודשת: תשובה. כבר נסתפק בזה המש"מ והוכחתו מן הירושלמי גבי מכרן וקידש בדמיהן מקודשת שא"ר ועירא לפי שאין דמיהן א"ר חגי זאת אומרת שמקדשין בגול וכו' ומה מוכח דלמה דקיי"ל דאין מקדשין בגול אסור לקדש במעות של מקח טעות דהוי גול ובסוף דבריו כתב דיש לחק ולומר שדוקא באיסורי הנאה הוי כן אבל בשאר מוכר חפץ לחבירו אף דהוי מקח טעות לא הוי גול עיי"ש אך הוא לא כתב טעם החילוק גם לא כ' ראי' לדבריו ולדעתו דבריו מוכרחין בירושלמי עצמו במה דקאמר מתחלה לפי שאין דמיהן ועלה קאמר ר' חגי זאת אומרת שמקדשין בגול משמע שזה תלוי בזה ודוקא לפי שאמר תחלה שאין דמיהן לפי"ו מוכח שמקדשין בגול ובאמת אין זה תלוי בזה והמש"מ עמד בעצמו עיי"ש אך לפי הנ"ל א"ש הכל וטעם החילוק הוא בין איסורי הנאה או לא ע"פ מה שאיתא בחי"מ סי' קל"ו בדין נתחלפו לו כליו בבית האומן ונתן לו טלית שאינו שלו שמוחר להשתמש בו ולא חששו שמא יבא הלוקח ויבטל המקח ויאמר לא על בגד זה נתתי מעות או ימצא בו מום ויבטל המקח כיון שגם המוכר משתמש במעות אינו מקפיד באשר גם זה משתמש בטלית שאינו שלו עיי"ש ולפי"ו ה"נ בשלמא בשאר מקח טעות שעכ"פ גוף המקח הוא דבר היתר ולכן נהי שהוי מקח טעות מ"מ כ"ז שהמקח ביד הלוקח יכול להשתמש בו כרצונו בין אם כבר נודע לו שהוא מקח טעות והודיע להמוכר שנתבטל המקח ומ"מ כל שלא החזיר לו מותר לו להשתמש בו שימוש שאינו מחסרו ואין מקפידין ועי"ו כיון שהמוכר יכול להשתמש בהמעות והלוקח בהחפץ אין מקפידין ועי"ו שהמוכר אינו מקפיד על שימוש הלוקח כיון שגם הוא יכול להשתמש בהמעות כמ"ש הסמ"ע ולהפוך אינו מקפיד הלוקח על שימוש המוכר במעות כיון שגם הוא יכול להשתמש בהחפץ לפי שעה ומכ"ש כל זמן שלא נודע להלוקח שהוא מקח טעות כיון שהוא משתמש בהמקח כרצונו אף שאח"כ יתוודע לו שהוא מקח טעות מ"מ עכ"פ יהי' לו הנאה

אם אמרה הן מהני היינו כיון דיש לו משכון או יוכל לקדשה בגוף החוב ג"כ ולכן באמרה הן מקודשת ממ"נ אם האמירה הן הוי על המשכון מקודשת בנחרצות דלא גרע מגזל דידה ואם על החוב ג"כ מקודשת אבל בשט"ח כיון שבגוף החוב איי לקדשה אינה מקודשת בסתמא אף שאמרה הן דיי' דרעתה על החוב עצמו. ולפי' היכא דאירע שהי' השט"ח שלו שהוא נתן השכר לסופר ולא האשה ומכ"ש אם נתן שט"ח על עצמו וקידש בו שכתב הב"ש בשם הש"ג שיש להתספק בו עיי"ש בזה אם הי' הנייר ש"פ אף בסתמא שלא הזכיר השטר בפירוש ג"כ מקודשת דרעתה על הנייר וז"ב לדינא: סי' קכ"ו. נסתפקתי להסוברים דהמקדש במחילת מלוה מקודשת

אם לא הי' המלוה רק פרוטה לבד וקדשה בהנאת מחילה זו אם מקודשת או לא מי אולינן בחר גוף המחילה והרי מחל' לה פרוטה ומקודשת או נימא דלא אולינן בחר גוף המחילה רק בחר הנאת המחילה דהיינו מה שמתקדשת בהנאת מחילה היינו בההוא הנאה שהיתה צריכה ליתן פרוטה לאחר לפייס את המלוה שימחול וכמ"ש רש"י גבי הרחבת הזמן עיי"ש (וכן מצאתי בהגהת פרישה סי' כ"ח ס"ק כ"א שפי' כן בהנאת מחילת מלוה היינו מה שהיתה נותנת פרוטה לפייס) כן נמי בהנאת מחילה בההוא הנאה שהיתה צריכה ליתן פרוטה לאחר לפייס למחול ולפי' זה דוקא אם היתה ההלואה יתר מפרוטה או הוי הנאת המחילה ש"פ שהיתה נותנת פרוטה לאחר לפייס שימחול אבל אם ההלואה רק פרוטה או לא היתה נותנת פרוטה שלימה לאחר לפייסו למחול דמה תריוח בזה הרי ההלואה הוי רק פרוטה ולכן לא היתה נותנת פרוטה לאחר רק פחות מש"פ ולכן אינה הוי הנאת מחילה רק פחות מש"פ ולכן אינה מקודשת בזה ומצד הסברה הי' נראה כן ובוה הי' נדחה מ"ש הרב ישע"ק רא"י להסוברים דלא מהני במחילת מלוה מן הש"ס (די"ט) דקאמר שם דהמקדש במלוה שיש עליו משכון מקודשת מדר"י בר' יהודא וכו' ודלמא הוי הטעם משום במחילת מלוה לא בעבור שיש עליו משכון אלא ודאי דלא מהני מחילת מלוה עיי"ש ולפי' הני' א"ש דהרי ר' יוסי לא קאמר כן רק

אה"נ ח"ש הירושלמי שמתחלה נתן טעם למה מקודשת ולא הוי חליפי אה"נ הדמים מפני שאין דמיהן שאין הדמים הללו כלל דמי אה"נ שאף מה שהלוקח משתמש בשוגג במקח הזה ג"כ לא נחשב הנאה ואין לו דמים ולכן שוב מוכיח מזה דמקדשין בגזל דשוב הוי גזל כנ"ל וא"ש ולפי' היוצא מזה לדינא שבשאר דבר שלא הי' אה"נ אם הוי מקח טעות לא הוי גזל ומכ"ש באם אחר אנס את חבירו למכור לו דבר ונתן לו דמיו והמוכר מסר מודעא אף שהמכירה בטלה מ"מ לא הוי המעות גזל ביד המוכר ואם קידש בהם אשה מקודשת אך היינו דוקא כל זמן שלא תבע הלוקח את המוכר בב"ד להחזיר לו מעותיו אבל כשכבר תבעו בב"ד להחזיר לו מעותיו והמוכר מעכב דאו גילה דעתו שהוא מקפיד ואינו רוצה שהמוכר יהי' משתמש בו עוד ודאי הוי גזל בידו ומכאן ולהבא אם קידש אשה אינה מקודשת וז"ב לדינא:

סי' קכ"ה. הפרישה בס' כ"ח הקשה למה בשט"ח דידה כתב הטור דמסתמא אין דעתה על הנייר ולמה בשט"ח דאחרים כתב בסתמא דשמין את הנייר עיי"ש ונ"ל להסביר הדבר שמבואר לעיל שאם קדשה בגזל דידה או בחוב שלה דאם לא אמרה הן אינה מקודשת משום דיכולה לומר אין שקלי וידיי שקלי ופרשו הפוסקים הטעם משום דאמדו חכמים דאין דעת האשה להתקדש בשלה וכו' ולפי' הי' הכא בשלמא בקדשה בשט"ח דאחרים דכמו שהמלוה עצמה אינו שלה כן נמי השט"ח אינו שלה ולכן כמו שדעתה על המלוה כן י"ל דהוי דעתה על גוף השטר לכך מקודשת דכיון דיי' דהי' דעתה על הנייר מסתמא הי' כוונתה באופן המועיל אבל בקדשה בשט"ח דידה כיון דהלוח נותן שכר הסופר אי"כ גוף הנייר שלה הוא ולכן בודאי אין דעתה להתקדש במה שהוא שלה ואין דעתה רק על המלוה עצמה שאינו שלה אבל לא על גוף השטר שהוא שלה ואף באמרה הן לא מהני דנהי דבגזל דידה נהני הן היינו כיון דחוינן בנחרצות נחרצות אבל הכא נהי דאמרה הן יי' דהי' דעתה על גוף המלוה לא על השט"ח דאין דעתה להתקדש בשלה ואף דאם קדשה במשכון דידה מקודשת ואף שכתבתי בחי' דמשכנו בשעת הלוואתו צריך להן מ"מ

רצונה להתקדש במה שאינו בעין פשיטא דהכא
 אימ אלא אף להתחלקים שם וס"ל דמקודשת
 היינו דהתם כיון שעכ"פ קדשה במקדון זה
 והחוב נמשך ג"כ מפקדון זה עצמו ומה שלא
 הזכיר לה תחלה החוב היינו משום שלא ידעו
 שנאבד ואם ה' יודעין שנאבד ה' מקדשין
 בחוב אבל הכא שכבר ידעו שהיא חייבת לו
 דינר ואמר לה במנה זו ולא הזכיר לה בצ"ס
 דינר ודינר החוב רק אמר במנה זו משמע
 במנה שלימה כעין גם אין החוב שלה נמשך
 מהמנה ומשקדשה בו איכ לא ה' דעתם
 לקדושין בחוב זה לכך אם נמצא חסר דינר
 אימ ולא מהני מה שחייבת מכבר וכן ה'
 נראה פשוט אך לכאורה ק"ל ע"ז מן הש"ס
 דקאמר ה"ג מסתברא דאי ס"ד רישא במנה
 סתם השתא במנה סתם אמרת לא במנה זו
 מבעיא ומה קושיא הרי ברישא קתני ה' מונה
 והולך אפי' בדינר אחרון הרשות בידי ולפי'
 י"ל דברישא דוקא אם ה' הדינר האחרון חסר
 מנין אז יכולין לחזור דהיינו שלא היתה חייבת
 לו כלל והדינר האחרון ג"כ הוי צריך מנין
 ולכך יכולין שניהם לחזור אבל אם לא ה'
 חסר מנין כגון שהיתה חייבת לו דינר איכ
 תיכף שנתן לה צ"ס שוב אין הדינר אחרון
 חסר מנין שוב נגמר הקדושין וא"י לחזור עוד
 דכיון שאמר לה מנה סתם ודאי אף החוב הוי
 בכלל מנה דאף שמלוח ופרוטה דעתה אפרוטה
 היינו שגוף הקדושין יהי' נגמרין בפרוטה
 והמלוח יהי' כשאר מתנה בתורת תנאי וכן הכא
 במנה סתם הוי כן איכ תיכף בסוף צ"ס נגמר
 הקדושין וזה ברישא אבל בסיפא במנה זו אף
 שלא ה' חסר מנין כגון שהיתה חייבת לו
 בלא"ה דינר ואמר לה במנה זו ונתן לה רק
 צ"ס ואיכ ראתה שחסר ממנה דינר אימ דאין
 חובה עולה לחשבון כיון שאמר מנה זו מה
 החילוק בין רישא לסיפא ולכך הוי א"ס זה
 דנקט ברישא מונה והולך ובסיפא חסר דינר
 להורות זה דבסיפא אף בלי חסרון מנין כל
 שחסר מגוף המנה דינר אימ ומה פריך ולכאורה
 ה' נראה להוכיח מזה דאף במנה זו מקודשת
 בחוב הדינר שחייבת אך באמת הוא והיפך
 השכל והדין לכך נראה להוכיח להיפך דאף
 במנה סתם אם יתן צ"ס ורוצה לחשוב החוב
 שלה

רק אם יש שהות ביום לעשות ש"פ וכי' וא"כ
 כיון דגוף הלואה הוי רק פרוטה שוב אינה
 מקודשת בהנאת מחילת מלוח ובעי"כ הטעם
 משום שיש עליו משכון. אך בהיות כן יהי'
 מוכח לכאורה להיפך מדברי התוס' (ד"ט)
 דה' במלוח שיש עליו משכון וכי' שהם פרשו
 שם דמייירי שלא החזיר לה המשכון רק קדשה
 בהנאת מחילת מלוח עיי"ש והרי התם גבי ר'
 יוסי מייירי שה' ההלואה רק ש"פ ומשמע דאף
 בכח"ג מקודשת במחילת מלוח אך נראה דבאמת
 אין מזה סתירה לדברינו שהתוס' לשטתם אולי
 דס"ל בס' המדיר דהמקדש במחילת מלוח
 עצמה ולא בהנאת מחילת מלוח ג"כ מקודשת
 ולכך לדירוחו שפיר אף בהלואה פרוטה מקודשת
 דהרי במחילה עצמה מקודשת והמחילה יש
 בה פרוטה אבל לרוב הפוסקים הסוברים
 דבמחילת מלוח עצמה אינה מקודשת רק בהנאת
 מחילת מלוח מקודשת בזה בענין שח"ה ההלואה
 יותר מפרוטה כדי שיהי' הנאה ש"פ ומה
 שקאמר בש"ס שבמלוח שיש עליו משכון
 מקודשת מדר' יוסי אף להפוסקים דס"ל אף
 בלי החזיר לה המשכון מקודשת לאו מטעם
 מחילת מלוח רק במלוח עצמה מקודשת דלפי'
 דבשאר מקדש במלוח אינה מקודשת מ"מ אם
 יש עליו משכון מקודשת במלוח עצמה כיון
 דיש בידו משכון אף שעדיין לא החזיר לה
 המשכון וכמו שמחבר בהרא"ש ז"ל בקדושין
 שבכח"ג מקודשת במלוח עצמה עיי"ש ולכך די
 בזה בפרוטה לבד אבל היכא דהמקדש במלוח
 אינה מקודשת לרוב הפוסקים דבעינן דוקא
 הנאת מחילת מלוח אז אם הלואה רק פרוטה
 אינה מקודשת וכן נ"ל נכון לדינא ומהו עצמו
 יש ראי' ממה דיליף מר' יוסי דהמקדש במלוח
 שיש עליו משכון מקודשת ולא דחי דלמא התם
 משום מחילת מלוח אלא ודאי דלא מהני אם
 ההלואה רק פרוטה וד"ק:

סי' קכ"ו. נסתפקתני בהא דקיי"ל בס' כ"ס במנה זו ונמצא חסר דינר דאינה מקודשת אם היתה חייבת לו דינר מקודם מהו אם מקודשת או לא. ולכאורה נראה דודאי א"מ לא מבעיא להפוסקים לעיל בס' כ"ח גבי קדשה בפקדון ומצאה שנאבד דס"ל דאף אם הוא באחריות אימ משום דאין

המשכון וקדשה לא באופן שמחזיר לה שתמטר לגמרי מן החוב רק שהחוב יהי' נשאר חוב רק שמוחל לה השיעבוד שיש לו על המשכון ומחזיר לה שיהי' בידה או שאף את המשכון אינו מחזיר לה לעולם רק שתשמש בו לזמן על ירט וכדומה ואח"כ תחזור לו אם מקודשת לו בזה או לא ועיין בחבורי לה' ריבית סי' קס"א שהארכתי בזה ולדינא צ"ע אבל אם הי' משכון דאחרים והי' למלוה רשות להשתמש בו אם קידש אשה בהנאת השימוש הזה אם יש בהנאת השימוש שי"ם מקודשת בוודאי ומה שלא מוקי הש"ס הברייתא דקדשה במשכון בכה"ג היינו דלשון קדשה במשכון שממע דקדשה בגוף המשכון לא בהנאת השימוש ועוד דאי בהנאת השימוש מה אריא משכון אף אם הי' בידו חפץ בדרך שאלה מחברו וקידש אשה בהנאת השימוש ג"כ מקודשת ולמה נקט משכון וכו' וז"ל :

סי' קכ"א. נסתפק המשל"ם באם קידש אשה באיסורי הנאה והיא חולה שיכולה להנות ממנו אם מקודשת אם בתר דידה אוזלינן או בתר דידה' דאינו שוה אצלו כלום ורוצה לפשוט מרשי' ע"ז (דצ"ד) גבי מכרן וקידש בדמיהן וז"ל דלא מתפסי באיסורא וממנא הוא אע"ג דאיהו אסור לאתהנוי' מינייהו ההוא הנאה מטיא לי' ע"י ערלה אבל איהי לאו מערלה קמטיא לה וכו' וזוה הוכיח דלא אוזלינן בתר דידה' רק בתר דידה עיי"ש ולדעתי ז"א לפי מה שהקשו התוס' הרי יכולה להנות שלכדה' ותרצו דהיא סברה להנות כך והוי קדושי טעות והר"ן תי' דשלכדה' אסור מדרבנן עכ"פ ולפ"ז י"ל דרשי' סי"ג כדעת התוס' דשלכדה' מותר רק מה שאינה מתקדשת באה"ג עצמן היינו מכח מקח טעות דסברה שתהנה כדרך הנאתן אבל בהמעז כיון דיכולה היא להנות ממנו כדה' אי"כ ליכא מקח טעות לגבי האשה ולגבי המקדש בלא"ה הוי ברשותו שהרי עכ"פ יכול להנות ממנו שלכדה' ומיירי ששים שלכדה' לכך הוי ברשותו שפיר ובש"ל הוא מקדש אבל אם ליכא ש"ם בשלכדה' או לדעת הר"ן דאף שלכדה' אסור מדרבנן שפיר י"ל דאף שהיא חולה ויכולה להנות ממנו כיון דהוא אי"כ להנות בשום ענין לא הוי שלו ולא הוי קדושין ועוד נראה דאף רש"י יסבור

כהר"ן

שלה לתשלום המנה יכולה לחזור מקדושין כי אף שאמר מנה סתם ואפשר שהתכוין לחוב הדינר מי"ם היא יכולה לומר שהתכוונה רק למנה חדשה ויכולה עדיין לחזור בו כן ג"ל מיהו למעשה עדיין צ"ע :

סי' קכ"ח. במ"ש בסי' ל' סעיף י"א ואם הי' הכלב רק אחרי' כיוי ספק מקודשת נראה דצריכה לשלם לו מה ששוה הכר שנתן להכלב כמו דקיי"ל בכל ס"ק דצריכה להחזיר לו הקדושין כמי"ש המחבר בסי' נ' דבקדושי ספק צריכה להחזיר הקדושין ה"ה כאן אף שלא הגיע לידה רק להכלב כיון דעיקר הטעם דהוי ס"ק מבואר ש"ס דאת בעצמן מחייבת לאצולן והנה קיי"ל דכל אדם העושה טובה עם חברו צריך לשלם לו מה שהוציא עליו וא"י לומר שבחנם עשה לו והיה בכה"ג אם לא הי' מקדשה כלל והי' נוחן להכלב הכר להצילה היתה חייבת לשלם לו בעדו אי"כ ה"ג אם נימא שאינה מקודשת צריכה לשלם לו ולכך לפ"ד המחבר שבכל ס"ק צריכה להחזיר הקדושין בכה"ג נמי צריכה לשלם לו מה ששוה הכר וז"ל :

סי' קכ"ט. נראה דאם השליח נתן הקדושין לאשה בפני עדים ואח"כ טוען המשלח שנתן לו לפקדון ולא לקדושין אם יש עדי קדושין לפנינו הוי קדושין מעליא שבשעה שהוציא השליח מידו הכסף לפני עדים הוי לו דין שליח והי' נאמן לומר לשם קדושין וכמו שהדין לקמן בסי' קמ"א בגט כן נמי הכא הדין בקדושין ועיין בש"ך הו"מ סי' ג"ז איך מפרש בגט לפקדון כן יהי' בקדושין הדין לפי שטתו ואם אין עדי הקדושין לפנינו רק שהלכו למדה' או השליח אי"כ להעיד עכשין שהוי גוגע בדבר מי"ם נראה אם מחזרת האשה הקדושין ליד השליח ואומרת משוורת בידו ליתנו למי שירצה אז שוב לא הוי השליח גוגע ונאמן להעיד שהוא של האשה שכבר ניתן בידה כדעת המשלח לקדושין וכמו דקיי"ל בחור"מ סי' ק"ט בעדות השוכרים שאם מחזיר שכירתם בידם יכולין להעיד ולא הוי גוגעין וכן קיי"ל בחור"מ סי' ג"ז גבי שליח והה"נ בזה ודוק :

סי' ק"ל. נסתפקתי אם הי' לו משכון מן האשה עצמה ונתן לה

כהרץ דשלכדיה אסור מדרבנן רק רש"י מירי להדיא בחליפי אה"ג דהמה עצמן רק מדרבנן ולכן בשלכדיה מותר אף מדרבנן ולא קאמר הרץ דשלכדיה אסור מדרבנן רק אם האיסור עצמו דאורייתא וכן כתבתי בחי' אבל בדרבנן מותר לשלכדיה לגמרי ולכן שפיר הוי המעות שלו ולכן שפיר פרשי כיון דהיא יכולה להנות ממנו בדרך הנאתן לא הוי מקח טעות אבל בעלמא מודה רש"י דלא אולנין בתר ידיה לבד ח"ב דלא כהמשלימי ובחשובה לירד סי' קנ"ה משנת תקצ"ב כתבתי לפשוט דין זה מן הש"ס ב"ם (דף כ"ד) :

סי' קל"ב. הנה דנין אם קדושי כסף דרבנן דעת הרמב"ם דכל מה

שנלמד מ"ג מדות הוי דרבנן ועיין בכ"מ ונ"ל ראי' מש"ס סוטה (דס"ז) ארנב"י כי חשיב הלכה עוקרת מקרא הכא הלכה עוקרת דרבנן מוכח להדיא דדבר הנלמד מ"ג מדות הוי דרבנן והוי סיוע גדולה להרמב"ם ז"ל :

סי' קל"ג. מה ששאל על הרמב"ן במלחמות רפ"ב דכתובות שכתב דחוקת

פנוי' אינו חוקת דעשוי להשתנות ועז"ה מדברי התוס' קדושין (דף ע"ט) שכתבו שם דאף לשמואל אית ל"י חוקת פנוי' ואם לא קדשה עצמה ה' מודה שמואל דהרי היא בוגרת לפנינו. תמה אני אטו גברא אגברא קרמית ואטו הרמב"ן משועבד לסברת התוס' הרי י"ל דהרמב"ן לא ס"ל כהתוס' וקושייתם בלא"ה לק"מ די"ל דנקט בפלוגתתם קדשה עצמה ג"כ לרבותא דרב דאפי' היכא דלא שייך חוקת פנוי' גמי אמרינן הרי היא בוגרת לפנינו וגם הרי קיי"ל כחא דהיתרא עדיף ל"י ולכן קמ"ל לרבותא דרב דאפי' ליכא חוקת פנוי' מותרת בלי גם מקדושי אבי' ומה הקשו התוס' וצ"ע למה לא תרצו כן ועכ"פ י"ל הרמב"ן ס"ל כן והתוס' דס"ל דגם לשמואל יד חוקת פנוי' הם לא ס"ל כהרמב"ן רק כפי שיטתם שכתבו ברפ"ב דכתובות דלרב פריך דס"ל הולכין במא"ה :

סי' קל"ד. במ"ש בסי' כ"ט סעיף ט"ו אמר לה התקדשי בשכר

מלאכה זו שבעשה עמך ועשה לה א"מ. טעם דעה זו הוא משום דאין אומן קונה בשבת כלי וישנו לשכירות מתחלה ועד סוף. ונסתפקתי אם

התנה בפירוש שלא יחול חוב השכירות אלא בסוף וכ"ז שלא יוגמר המלאכה לא יחול השכירות כלל אם יכול לקדשה בזה או לא. ולכאורה נראה בפשיטות דמהני כיון דכתבה בפירוש שלא יחול החוב אלא בסוף ובפרט אם אמר בפירוש שאם לא יוגמר המלאכה לא יתחייב ליתן לו פרוטה אחת רק כל השכר יתחייב בסוף בשעת גמר מלאכה פשיטא דכל תנאי שבממון קיים ומהני הקדושין אף לפ"ז תקשה לכאורה דא"כ גם כי אמר לה סתמא התקדשי בשכר מלאכה שאעשה עמך למה לא נימא דה"י כוונתו מסתמא באופן המועיל ומה בכך שבעלמא ישנו לשכירות מתחלה ועד סוף נימא דכאן ה"י דעתו שלא יחול אלא לבסוף כדי שיחולו הקדושין. והרי אף בשואל חפץ מחברו והודיעו שרוצה לקדש בו אשה כתב הרא"ש והכי קיי"ל דמסתמא התכוין באופן המועיל ונתן לו במתנה אף שלא הזכיר לשון מתנה רק שאלה וא"כ אם באיש אחר אמרינן כן שאין נ"מ לו אם יחולו קדושין של זה או לא אפ"כ אמרינן שהתכוין באופן המועיל מכ"ש במקדש עצמו ובפרט שלא הזכיר בלשונו בפירוש להיפוך מ"ס לא נימא שה"י כוונתו באופן המועיל שלא יחול כאן חוב השכירות אלא בסוף כיון שברעתו תלוי הדבר ולכאורה יהי' מוכח מזה דאף אם אומר בפירוש שלא יחול השכירות אלא בסוף לא מהני להך מ"ד דישנו לשכירות מתחלה ועד סוף אך מחוסר טעם למה יגרע זה מלמ"ד אין לשכירות אלא לבסוף דמהני הקדושין לכך נראה דמזה עצמו יהי' ראי' לדעת התוס' ר"ד שהביא הח"מ והב"ש שצריך שיאמר לה אחר הנתינה מחורש התקדשי לי וכו' ולפ"ז א"ש הכל שבשלמא בהשואל חפץ מחבירו והודיע שרוצה לקדש בו דבדיבור זה שמדבר עמו עכשיו בשעה זו תלויין כל הקדושין שאם דעתו בשאלה בעלמא לא תתקדש בו ואם דעתו למתנה מהני ושוב אחר זמן זה ודיבור ההוא לא יהי' לו עוד דברים ועסק עם השואל בזה אמרינן שמסתמא התכוין באופן המועיל שיהי' לשם מתנה אבל כאן הרי בשעה שאומר לה התקדשי לי בשכר מלאכה זו שבעשה עמך עדיין לא נגמרו הקדושין או לידע שיצטרך אח"כ לומר לה

אחר

אחר המלאכה שנית התקדשי וא"כ כיון שבדיבור הזה לא נגמר הקדושין ח"כ שוב י"ל כיון דבאמת אף אם ישנו לשכירות מתחלה ועד סוף יכול אח"כ לקדשה באופן שיאמר לה בהנאת מחילת מלוה וא"כ שוב אין רא"י ממה שאמר לה התקדשי בשכר מלאכה שאעשה עמך שה"י דעתו באופן המועיל ד"ל דה"י כוונתו כפשוטו שה"י סוף סוף יאמר לה אח"כ שנית התקדשי ואפשר שדעתו ה"י מתחלה שיאמר לה אח"כ התקדשי בהנאת מחילת מלוה וא"כ כיון ש"ל שכן ה"י דעתו מתחלה שוב אף שאחר המלאכה אינו אומר בהנאת מחילת מלוה רק כפשוטו לא מהני דכבר נעשה מלוה דהל' השכירות מתחלה ועד סוף דאפשר שמתחלה לא ה"י בדעתו כן ואף שהוא אומר שגם מתחלה ה"י דעתו לכן לא מהני דה"י דברים שבלב ואינן דברים ודוקא אם מתחלה ניכר האומדנא לפנינו שכן ה"י דעתו לא נקרא דברים שבלב כדמצינו בכמה דוכתא אבל כל שמתחלה אין ניכר ה"י דברים שבלב ולא מהני ולכך כ"ז שלא פירש ה"י ח"וב השכירות מתחלה ועד סוף ולכך אינה מקודשת. מיהו לפ"י תקשה לדעת הרמב"ם שכתבו המוסקים בשם דס"ל אף בהנאת מחילת מלוה א"מ ולא בהירווחת הזמן אחר הלוואה וא"כ אם ישנו לשכירות מתחלה ועד סוף אין שום אופן שיכול לקדשה אחר המלאכה ושוב ראוי שנימא שבדאי ה"י דעתו מתחלה באופן המועיל שיה"י יכול לקדשה אח"כ שלא יחול השכירות אלא בסוף אך צ"ל שע"כ לא אמרינן סברא זו דדעתו סתמא באופן המועיל רק כעין השואל חסך מחברו לקדש בו דאז אמרינן כיון דניחא ל"י להמשאל שיקדש זה אשה בחפצו מסתמא ה"י דעתו באופן המועיל כדי שיתחיל הקדושין ואם לא יגמרו הקדושין שלא יתראצו ול"ז או באמת לא יה"י מתנה רק שאלה בעלמא ולכך לא הוזכר לו שנותן לו במתנה רק בלשון שאלה מחמת שהוא אף רצה שה"י בכל ענין במתנה רק שעתה נותן לו שאלה בעלמא רק שאם יגמרו הקדושין שתתמצא האשה ותקבל זה לקדושין או יה"י למפרע במתנה עמ"ל אומדנא כזו אמרינן אף שלא הוזכר בפירוש אבל הכא גבי שכירות בעינן שאף אם לא התקדש כלל שיתבטלו הקדושין ויה"י הוא גובה ממנה מעות

ניכר לא יחול ח"וב השכירות עד לבסוף ואז כיון דלא ה"י מלוה כלל בשום אופן ממילא יכול לקדשה בו אבל אם הקדושין מתבטלין חל השכירות מתחלה שוב לא מהני מה שנימא שאם הקדושין חלין שנימא שה"י דעתו שלא יחולו השכירות עד לבסוף דה"י סוף סוף שלולי שה"י הקדושין חלין ה"י השכירות חל מתחלה ושוב ה"י מלוה ובע"כ שבעינן שאף שיתבטלו הקדושין לא יחול השכירות אלא לבסוף ושוב בזה בודאי לא ה"י מסתמא דעתו לכן דודאי דעת רוב ב"א אינו כך בשלמא כשיגומר מלאכתו לקדושין דעתו כאמת באופן המועיל אבל כשלא יוגמר מחשבתו אז בודאי מסתמא אין דעתו להפסיד לעצמו שלא יחול השכירות בחוב אלא לבסוף דה"י יש לו ריוח לענין כמה דברים שיה"י החוב חל מתחלה לכן מסתמא לא ה"י דעתו שאף אם יתבטלו הקדושין לא יחול עד לבסוף ועוד דאם ה"י דעתו לכן א"כ רצה שבכל ענין לא יחול השכירות עד בסוף שוב ה"ל לפרש ולא לומר סתמא אלא ודאי דעתו ה"י שאם לא יוגמרו אח"כ הקדושין לא יחול מבסוף רק מעתה ושוב ה"י מלוה אף אם נתרצית להתקדש לא מהני ולפ"י אם התנה בפירוש שלא יחול השכירות עד בסוף ודאי דמהני ח"ב לדינא :

ס"ר ק"י הנה דעת החוס' ר"ד הובא בח"מ וביש בסי' כ"ח שצריך לומר לה אחר המלאכה התקדשי וועיין בסי' הקדום רא"י לדבריו וק"ל לפי דבריו מה פריך הש"ס בקדושין (דס"ג) בהא דאר"ל והוא שנתן לה ש"ס וכו' ובשכר- לא והא תניא בשכר שהרכבתיך על החמור וכו' בשכר שארכיבך על החמור מקודשת וכו' ומה קושיא נימא דהך ברייתא בשכר שארכיבך בע"כ מיירי לדעת חוס' ר"ד שאומר לה אח"כ התקדשי בשכר שהרכבתיך אבל אם לא אמר לה אינה מקודשת אף בשכר שארכיבך אבל ר"ל מוקי לה למגני בנתן לה פרוטה עתה או ח"כ מקודשת אם נתקיים התנאי אף שלא אמר לה בפירוש אח"כ ומה שמפרש ר"ל כך היינו משום הך הוכחה עצמו דקאמר הש"ס מלשון ע"מ ולא יצטרך הש"ס לדחוק כתנאי ע"י"ש ולכא"ר צ"ע ומה שג"ל דצריך להבין טעמו למה יה"י צ"ל לה

והוא משתמר לדעתה פשוט הוא כיון דמידה גמרינן מה ידה משתמר לדעתה אף חצרה משתמר לדעתה לאפוקי חצר גדול וכו' כבואר דלכך בעינן משתמר משום דהוי רק מטעם יד והיכא דלא הוי מטעם יד מהני אף באינו משתמר ולעיל תיכף הביא דברי הר"ן שדוקא בגט דחוב הוי מטעם יד אי"ל דוקא בגט הוי כן ולא בשאר דוכתא. אך לפי"ה הה"נ בשאר דוכתא בקטנה דקיי"ל בחר"מ סי' רמ"ג ור"ל"ג דאית לה חצר מטעם יד ומבואר בש"ך סי' רל"ג דלכמה פוסקים בעינן דוקא שתהי' עומדת בצדה או מהני בקטנה דאז נחשב יד לפי"ו לדידהו הה"נ דעומדת לא מהני רק אם משתמר ג"כ והה"נ לפי"ש בחידושי שהטעם דהוי לרמב"ם ורש"י ס"ק בחצר של שניהם ג"כ הוי מטעם יד עיי"ש בעינן ג"כ שיהי' משתמר לדעתה ג"כ דאז נחשב יד ובלא"ה לא הוי יד ולכאורה מתוס' ניטין (ע"ח פ"ב) ד"ה ור"י אמר שכתבו דבד"א אפי' יכול לשמרו כמה מגורשת ולא כתבו דבד"א אפי' הוא אי' לשמרו מגורשת מוכח לכאורה דאם אינה יכולה לשמרו אף ד"א אינו קונה ולא עדיף מחצרה ממש דבעינן יכולה לשמרו ובלא"ה לא הוי יד הה"נ בד"א מיהו בסוף דבריהם שם משמע איפכא שכתבו הא דבר"ה לא תקנו ד"א היינו בא"י לשמרו וכו' ומוכח דוקא בר"ה לא מהני ד"א בא"י לשמרו אבל בסימטא מהני אפי' אי' לשמרו דאף אם נפרש שמ"ש אי' לשמרו היינו כל אחד לבדו אבל בצירוף שניהם שפיר יכולין לשמרו מ"מ גם זה אין ראוי שיועיל לדעת הביי"ד דלא נקרא יד רק אם משתמר ודומה ליד א"כ כמו דביי נשמר על ידה לבד כן בעינן בחצר שיהי' נשמר ע"י לבד ובלא"ה לא מהני א"כ מה אריא ר"ה אפי' סימטא כה"ג לא מהני וצ"ל דס"ל להתוס' דכהני ד"א אף באינה יכולה לשמרו ולכאורה קשה לפי שיטת הביי"ה אף בחצרה ממש שלה לא מהני אם אינו נשמר וא"כ נהי דתקנו חז"ל ד"א קנות היינו שיהי' כחצרה ממש אבל לא עדיף מינ' ומוכח לכאורה דהתוס' ס"ל דאף בחצרה לא בעינן משתמר ושוב ראיתי בתוס' שם ד"ה וחתגרש מאירא דאריבע אמות וכו' והנה כ"ז להר"י שם דר"א מספקא ל"י אם בעינן מנטר אצל ד"א או כיון שתקנו חכמים

שאף

מחדש ואינו דומה למקדש אשה לאחר ל' יום דמקדושת ואצ"ל לה אח"כ מחדש אך נראה דמזה רא"י מ"ש בחי' בהגהות שכאן בעינן שהאשה תאמר הן דבלא"ה ליכא מעשה דמוכח דניחא לה ולפ"ו א"ש דאנן בעינן בכל קדושין שבשעת הנתינה יהי' מוכח מכה מעשי' דניחא לה בהנתינה ולכן במקדש לאחר ל' יום דהנתינה הוי משלו ובשעת אמירה ומוכח מדהיא קבלתו ולא זרקתו מוכח דניחא לה ולכן מקדושת וא"צ לאמירה חדשה אח"כ אבל כאן הרי גוף הקדושין לא נגמר רק בשעה שנותן לידה המלאכה או הוי נתינת הקדושין והרי אז ליכא הוכחה דניחא לה בקדושין דיי"ל דשקלה דידה ולכך לא זרקה כיון דגוף המלאכה שלה איך תזרוק ולכן בעינן שבשעת נתינה יאמר לה התקדשי והיא תאמר הן ולפ"ו היינו דוקא אם גוף המלאכה ה' שלה מתחלה ואין הקדושין בכל המלאכה רק בהגופך שהוסיף לה או בשבח הכלי מה שעשה מהמתכת כלי בזה אם לא אמר בשעת נתינה התקדשי והיא אמרה הן ליכא הוכחה שנתרצית להתקדש דיי"ל דמה שקבלה המלאכה היינו בשביל שלה ואין שקלי וידרי שקלי ולא ה' דעתה לקבל הקדושין שהרי הגוף ה' שלה מכבר אבל בשכר שארכיבן על החמור או שחוק לפני ה' הקדושין בכל המלאכה ממש ולא ה' לה חלק בזה חזינן שנתרצית להתקדש בזה דאלי"כ לא ה' מניחתו להרכיבה או לשחוק לפני' שהוא רק בשביל הקדושין כמו שדברו תחלה א"ו דהיא נתרצית בקדושין ולכן ל"ב לא אמירה שלו ולא שלה בסוף ולכן פריך הש"ס שפיר ובשכר לא. היוצא מזה לדינא שבה"ג מודים התוס' רי"ד שאצ"ל לה מחדש ודריק:

סי' קל"ז. הנה בדיון אם זרק לחצרה שאינו משומר והיא עומדת בצדה אם מהני בקדושין. הנה המקנה בסי' למ"ד סעיף ט' הביא בשם זח"ח פ"ק דב"מ דאם עומד בצד החצר אף שגדול אלף אמה וא"י לשמרו ג"כ מהני אך הביא הביי"ט סי' קל"ט שכתב לאפוקי אם הוא חצר גדול כשהיא עומדת במזרחו או במערבו משתמר לדעתה וזרק הגט במערבו דאינה מגורשת וכתב המקנה שדוקא בגט הוי כן ולא בשאר דוכתא ובאמת נזכר זה בב"י עצמו להמעין בריש דבריו ח"ל ומ"ש

לכדו רק אם בחצרה או דא אף שהוא מעמ' ויכולין שניהם לשמרו מהני אלא ודאי שאין כוונת ר"י לומר דלגישין מחמירין כן ולא בדבר אחר רק אדרבא להקל דבגישין מהני זה ולא בדא ושפיר פריך חש"ס וכן לקדושין וכן לחוב ודוק ולדינא צ"ע באם שניהם יכולין לשמרו בצירוף אם חשוב כיד או לא:

סימן קל"ט. ל"ס' ל"א סעיף א'. עיין ב"ש בשם הר"ן נסתפק אי מהני באומרת לדידי ש"ס וי"ל רא"י דמהני מקדושין (דמ"ו) דקאמר רב ושמואל לעולם ארישא ולא מבעיא קאמר וכו' אלא אפי' אוכלת ס"ד הואיל ומקרבה הנאתה גמרה ומקניא נפשה קמ"ל והערו שם התיי' דכה בכך דמקניא נפשה הלא אין הדבר תלוי בקפידא דידה ונדחקו ולפ"ד הר"ן א"ש בדאמת היכא דאומרת לדידי שוה מהני אף באינה אוכלת רק באם מקבלת סתמא לא מהני אבל באוכלת כיון דמקרבה הנאתה אף שלא אמרה לדידי שוה כיון דמקרבה הנאתה מסתמא שוה לדידה ואף בלא אמרה הוי כאמרה לכך קמ"ל כל דלא אמרה כן להריא לא מהני ח"ב לדין זה:

סימן קל"ח. ע"ד שאלתו באם מגיע תוספת כתובה על המזונות שהתחייב אבי הכלה וגם אם הבעל מגרשה אם האב יכול לתבוע מזונות מחתנו שהאכילו עד הנה: תשובה. הנה ישתקע הדבר ולא יהי' נאמר כי אין על זה תוספת כתוב' ולא כתוב' ולא לתבוע למפרע מזונות של חתנו אם מגרשה ולא כן המנהג בכל ישראל ואסבר לו הדבר כי לרוב הפעמים אבי החתן מתחייב כנגדו נמי להאכילם וא"כ מה שאבי הכלה נותן מזונות לחתנו כנגדו נותן אבי החתן מזונות לבתו ומה שייך בזה חיוב תוספת וגם לתבוע מזונות ולכן אף אם אירע דרך מקרה שלפעמים מתחייב אבי הכלה לבדו מזונות או שמגרש זוגתו טרם שהאכיל אבי החתן לכלתו מ"מ כיון דהמנהג שאין בזה תריכ ולא תביעה ומזונות רק הוי מתנה בעלמא שוב כל המתחייב סתם הוי אדעתא דמנהגא דעליו להתנות בפירוש ואם לא תפסיד לכך אין בזה חיוב תריכ ולא תביעה בשעת הגירושין. דברי ידידו:

סימן קל"ט. דגה דעת הרמב"ם הבאתי בחי' להל' קדושין שאף
של

שאף שאינו רשותו חשוב כרשותו הה"נ אף דלא מנטר חשוב כמנטר. והנה אם נאמר כן דבדא לא בעינן מנטר דעדיף מחצרו הוי איש דברי התוס' דהכא דלא סתרי לדברי הביי אף קשה כיון דלתירוצם הראשון שם פשטע דאף בדא בעינן מנטר וגם לתירוצ' השני הוי אבעיא דלא אפשרטא ואיך כתבו כאן בפשיטות דבדא אף שאין יכולה לשמרו מהני בסימטא הלא אם דא לא עדיף מחצרה כחד תירוץ של ר"א בעינן אף בדא יכולה לשמרו כמו בחצרה ואיך כתבו כאן בפשיטות כן צ"ע על הביי אם לא שנאמר דבזה מודה הביי דאף שאינו נשמר על ידה לבד אם כ"א איי לשמרו רק בצירוף שניהם ג"כ מהני בזה דוה דומה ג"כ ליד כיון שנשמר ולולי היא לא הוי נשמר אף שצריכה היא ג"כ לצירוף שמירתו שוב דומה ליד אז א"ש ד"ל מ"ש התוס' איי לשמרו היינו לבדו רק בצירוף הבעל כנ"ל. גם ק"ל לכאורה ע"ד הביי מחש"ס שם דקאמר ר' יוחנן לגישין אמרו ולא לדא ופריך שם מוכן לקדושין וכן לחוב ומה פריך נ"מא דכוונת ר' יוחנן כן. דודאי מודה דבקדושין וחוב ג"כ מהני יכול לשמרו רק שכוונת ר"י דבגישין דוקא תלוי ביכולה לשמרו וכל שא"י לשמרו אף דהוא בחצרה או ד' אמות' לא מהני אבל בקדושין וחוב נהי דיכולה לשמרו מהני מ"מ לא בעינן דוקא יכולה לשמרו דאם בחצרה או דא אף שא"י לשמרו מהני ולפ"ז מתניתין דקתני וכן לקדושין וכן לחוב היינו דבזה מהני ג"כ יכולה לשמרו ור"י קמ"ל דלגישין תלוי דוקא ביכולה לשמרו אבל בקדושין וחוב ל"ב דוקא יכולה לשמרו ומה קושיא וצ"ל דקר' הש"ס הוא דהרי ר"י מפרש מחצה ע"מ היינו שניהם יכולין או שניהם אין יכולין וכו' ולפ"ז לא מבעיא למפש"ל דאף שניהם איי לשמור כ"א לבדו רק בצירוף שניהם ג"כ מהני בחצרה ודא פשיטא דא"ש אלא אף גם אם שפא דגם זה לא מהני מ"מ ביכולין כ"א לשמרו ודאי דמהני בחצרה ודא שלה אף שהוא ג"כ יכול לשמרו ולפ"ז הרי במתניתין קפיד דוקא על שהיא יכולה לשמור לבדה וכל שא"י לבדה הוי בכלל מע"מ וא"כ אם כוונת ר"י לגישין אמרו שדוקא לגישין קפדינן ביכולה לשמרו הלא אף בגישין ל"ב דוקא יכולה לשמרו

קבלה בין שליח הולכה אפי' שלא במקום עגון ולפי ראות עיני הב"ד תלוי הדבר אם מבינים דהוי צורך שעה יכולין להתיר בין ש"ק בין שיה וההרשאה אשלח לכם העתק ממנה כי האשה היא עני' ובהגיע הגט פה לידי רצה השליח איזה סך עבור טרחתו ולא ה' לה לכך נתעכב הגט פה אבל לדינא מותר בין כך ובין כך:

שירת בדיני שמות אנשים ונשים

ס' קמ"ב. להרב מ"ה רוד אב"ד ולהדיין מ"ה יהושע ב' רימאן:

ע"ד שאלתם בדבר האיש שהי' בקה' ונקרא בפי כל לתורה ותחימה ידידי' הירש ובעיר הסמוך לרימאן כתב המורה דשם לק' יאס לכתוב יהודא הירש כי כן אמר לו הבעל שם וכתב המורה שזוגתו אמרה לו שדרה עמו עשר שנים בק' בוטשעטש והי' שמו שם יהודא הירש וכן קראו לו אנשי עיר המורה יהודא הירש וכן כתב שמו על הפטור שנתן לאשתו יהודא הירש והנה עפ"י זה הורה המורה להנשא לאשתו ונשאת ויושבת תחת בעלה. ע"כ שאלתם בקצרה. לדעתי אין בזה ערעור להוציא האשה מבעלה והנה אם כי זה אמת שמבואר בב"ש בשמות אנשים אות ג' דאין המורה נאמן לומר כן והביא רא' מת"ח שאמר דבר הלכה אחר מעשה אין שומעין לו שהוא נוגע בדבר מ"מ הרי כתיב שם דבמלתא דע"ג נאמן וא"כ כאן כיון דהוי ע"ג בק' בוטשעטש שאמרה האשה שדרה שם ששם קראתו כך ואפשר לגלוי מהם גם מאנשי עיר המורה אפשר להתוודע אם קראו לו כך וקרי לי' ועני ודאי המורה נאמן מהם. ובאמת גוף ראיות המהרש"ל בעניי' אינו רא' דבת"ח שאמר דבר הלכה לאתר מעשה אין שומעין לו היינו במה דאין לו התנצלות למה הורה כן הוי נוגע בדבר אבל בזה ה' לו התנצלות כי מה פשע ומה חסא המורה אם הבעל אמר לו שמו כן ואף אם ה' שקר אין להמורה אשם וא"כ אינו נוגע בדבר ואף אם ה' הגט בטל אין זה העדר כבוד לו וי"ל דנאמן אף במה דלא עבדי לגלוי ומה גם דהרי מוכח שהאשה היתה עמו בעת כתיבת הגט ושמעה שאומר

שלא כתב לה כתובה ג"כ הוי חופה מעליא ומצאתי רא' לדבריו ממ"י גיטין (דנ"ו) מעשה בארוס וארוסתו שנשבו לבין הנכרים והשיאום זל"ז ואמרה לו בבקשה ממך אל תגע בי שאין לי כתובה ממך וכו' ומסיים שם הש"ס ואלו יוסף לאו אשתו והכא אשתו וכו' והנה מזה משמע דהנשואין שלהם הוי נשואין אף שלא ה' לה כתובה דאם לא חלו הנשואין כלל הול"ל אלו יוסף לאו ארוסתו והכא ארוסתו ומדקאמר לשון אשתו משמע דהיתה נחשבת אשתו ממש ע"י הנשואין שלהם אף שלא ה' לה כתוב' והי' אסור לבא עלי' מ"מ מהני הנשואין בזה: ודנ"ד מזה מוכח עוד דחופה לא בעינן בפני עדים רק כל שלא ה' כלל עדים בדבר אם מורים שנכנסו לחופה מהני דאליכ אין היתה נחשבת שם אשתו הרי בע"כ לא ה' שם ישראלים אחרים עוד דאליכ הול"ל לכתוב כתובה ואף אם לא ה' פנאי לכתוב כתובה בשב"י פכים הוי לי' לקנות ממנו בקנין דהרי בשעת הדחק קי"ל בסי' ס"ו דודאי מהני עדים בקנין ומותר לבא עלי' ולמה לא קנו ממנו אלא ודאי דלא ה' עדים כלל ואף דבשאר קנין לא בעינן עדים כלל מ"מ הכא בכתובה דהכל תלוי בטמא דעתה שלא תהי' קלה בעיניו להוציאה לכך אף בשעת הדחק לא מהני קנין רק אם הוא לפני עדים שאז תמיד תוכל לילך אל העדים לכתוב לה אף שיכפור הבעל לא יהי' מוציא וכן משמע מדיוק לשון הרמב"ם וש"ע ורמ"א שם דהכל תלוי בעדים אבל בלי עדים כל שיכול לכפור לא מהני קנין ואסור לבעול לכך שמיר אמרה אל תגע בי ואעפ"כ החופה נחשבת חופה וכוכח דחופה מהני אף בלי עדים ג"כ גומר להיות נשואה ואינו דומה לקדושין בדעיןן בפני עדים וד"ב לדינא:

ס' קמ"ב. שא' בגדון האותיות בנט שלא היו נוגעין בחופס ותורף ותינוק דל"ח ולי"ט קורא אותם כראוי. הנה היטב אשר דיבר להכשיר במקום עגון כמ"ש בשם הב"ש סי' קכ"ה סי' י"ט והג"מ סי' הנ"ל סי' ע"ג דיש להכשיר אפי' בתורף במקום עגון אם תינוק דל"ח ולי"ט קורא אותם:

ס' קמ"א. שא' גזון שליחות הגט על הב"ד הנה אני מתיר בין שליח

אבינו אבֿל בשמו ייִל גַם דעה הראשונה מודה דלא תצא לכך איך מקום לאוסרה אם כבר נשאת. ובספרי חדושי אנשי שם כתבנו דבר חדש בעזה"י דאף להסבורים דבעינן שמו ושמא מן התורה היינו אם לא כתב שם אביהם רק שמם בזה פסול מן התורה אם גם שמם לא זכר אבל אם כתב שם אביהם בן פלוני ובת פלונית ודאי כשר מן התורה ומדרבנן נמי אם זכר רק שמם ושם אביהם דכשר אף דכמה יוסף ושרה איכא בשוקא אי"כ הי"נ ייִל כיון דבהוכיז שם אביהם כשר בחסרון שמם אי"כ ייִל היה בשינוי כשר רק אף דדעת הצ"צ שפסול זה הוי רק דרבנן דיאמרו דאין זה המגרש וכיון דהוי רק דרבנן די להקל אם יש צד להקל בזה וכדאי לסמוך על היתרם הנ"ל ולא יהרהרו אחרי האשה הנ"ל כיון דכבר נשאת. ויותר אין להאריך דברי ידידים הטרוד וחלש כח:

פי' קמ"נ. ר"ק מולדשנין. נדון הגט שכתב מעיר קטנה

שבאתה להקל' להתגרש ע"י מה שמינה הבעל שלוחין בעיניו לכתוב וליתן הגט בקה' וכתב ר"מ בגט וויטא דמתקריא וויטא פרידא ובליתיה נקראת בשני השמות רק אח"כ קורין לה כמה וויטא לבד ובני משפחתה קורין לה בשניהם ובקהלתו במקום נתנית הגט קורין לה רק וויטא. הנה הגט כשר דמצד גוף השם אף דתחלה ה' ראוי להקדים שם העריסה מ"מ בדיעבד ודאי דכשר אם הקדימו להיפוך ובפרט דרוב העולם קורין לה וויטא לבד ומה דחששו הדיינים דשם כיון דהשכ"מ אמר שמם יראה בעיני ר"מ לכתוב להיפוך וכתוב כך וא"כ הוי שינוי בשליחות הנה לדעתי אין זה שינוי חזק כיון דמן הסתם כתב בהרשאה או אמר כפה כפי סידור הגט שנותן רשות לסופר לכתוב עד מאה עד שיוכשר אחד לדעת הרב המסדר אי"כ תלאו בדעת המסדר כפי אשר יטב בעיניו ועוד כיון דאין לבעל קפידא בהנאת ממון וכדומה אי"כ אינו רוצה רק שיהי' נכתב גט כשר ואם לדעתכם הוי הגט כשר כפי מה שכתבו ניחא לי בזה ודומה כפי מ"ש בש"ס וש"ע באומר לשליח הרי הוא במקום פלוני דמראה מקום הוא לו ואף באומר תן לה במקום פלוני ונתן לה במקום אחר דהוי שינוי כתב הב"ש בס' קמ"א ס"ק ס"ב דהטעם דהחשש שמא

שומר שמו יהודא הירש ולמה שתקה ולא מיחתה לומר ששמו יידי' הירש ובע"כ מוכח שהאמת כן ששמו שם יהודא הירש ומה גם שכבר נשאת והרי התוס' בכתובות (דף כ"ו) כתבו דגם בגירושין שייך דייקא ומינסבא וא"כ ודאי דייקא קודם הנשואין מה הוי שמו וידעה דשמו הוי יהודא הירש ולפי' הנה מה שחששו הם למ"ש הב"ש באות ג' דבשני שמות לא שייך כינוי שהכל קורין בו הנה ז"א דשם לא נזכר כינוי שהכל קורין בו ובודאי אם ה' שם שהכל קורין בו הוי די דאין סבירא להלך בכינוי שהכל קורין בו בין ב' שמות או לא ואף אם ה' דעתם כן לא ה' נראה כלל להיות שם הקודש גרע משם לעז דבשם לעז יהי' די בחניכה דהכל קורין בו ובשם הקודש לא יהי' די אטו יהי' יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא ולכך אף אם ה' דעתם כן לא היינו שומעים להם כי אין לדין אלא מה שענינו רואות בכיוצא בזה אף באמת אין כוונתם לכינוי דהכל קורין בו רק כוונתם להיפוך דשם הקודש עדיף ואם ה' דומה זה לכינוי כיון דשזה קצת לגוף השם הוי זה כקיצור השם יהי' די בו רק כיון דאינו כינוי לכך פסול כיון דאינו תניכה שהכל קורין בו אבל בחניכה דהכל קורין בו ודאי דכשר ומה גם דהם לא דברו רק אם במקום כתיבה ונתניה ה' שמו גרשם וכתבו גרשון או להיפוך אבל בזה דבמקום כתיבה ונתניה ובמקום שדרו בו עשר שנים החזיק שמו יהודא הירש נהי דלכתחלה צריך לכתוב גם שמו של שאר מקומות מ"מ בדיעבד כשר הגט אם לא כתבו שם האחר כיון דלא ידעו שם דיט לו שם במק"א וכמפורש בברייתא שם יצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת וכדמשני שם בש"ס הא דאתחזק הא דלא אתחזק עיי"ש בפרי"ש לכך אין לצרער בזה על הגט ובפרט אם כבר נשאת ועיי' בש"ע סי' קכ"ט סעיף י"ב דאם לא כתב אלא שם טיש לו במקום כתיבה ונתניה כשר ובב"ש שם ד"ל אף אם ידעו דיט לו שם במקום אחר כשר ועיין בסעיף י"ד שם ד"א אפי' בשם אבינו בשינוי אם נשאת לא תצא אם החזיק בשם השני ועיין בש"ס שם ס"ק כ' ושלמ"ש ייִל דבשמו גם דעה הראשונה מודה דדוקא בשם אבינו לא מהני החזק דאין בידו לשנות שם

שם זה לא נחשב נשתקע רק גם אף אם נחזיק כדעת הט"ג נחשב נשתקע אבל זה ודאי לא הוא נשתקע כיון דעולה בו לתורה ואף אם היא עולה בו לתורה רק מעט דמעט לא הוא נשתקע מכ"ש אם עולה בו לתורה הרבה פעמים לא נחשב נשתקע ולכך כיון דהוי שם העריסה ועולה בו לתורה הוי לו משפט הקדימה נגד החתימה והקריאה במי העולם וגם יש דעה דדוקא אם היא תחלה שמו עד"מ רק ראובן ואח"כ נקרא שמו שמעון ולא נקרא ראובן כלל זה נחשב נשתקע אבל אם מתחלה היא שמו ראובן שמעון ואח"כ קראוהו ראובן לבד שמו נחשב נשתקע דראובן שמעון הוי כשם אחד ומה דקראוהו ראובן לבד הוי רק כקיצור השם וקיצור השם לא נחשב נשתקע וה"ה בזה ואף אם היא השם משה אליעזר שם הטפל דעת כמה להכשיר אם הקדים שם הטפל וכתב על עיקר השם דמתקרי ואין עליה בלב השוטה זה לומר דהגט בטל ובניי ממזרים והנה באמת גט הזה כשר וישר לכתחלה ויפה כתבו המסדרים והמצרע הזה מצוה להדמו ולרדפו ולהתירמו אם אינו נגד דינא דמלכותא כי מלאו לבו לערער על הגט בדבר שאין בו ממש ובפרט כיון שכבר נשמע מהתכמים המתירין וחוא עומד במרדו וכל העם ישמעו ויראו וחלילה לשום אדם להוציא דיבה שהגט פסול ומי שיוציא קול כזה ידע שיהיה כעובר על החרם ואם לא יעשו לו דין בעוה"ז יהי מותרם בעולם עליון ודעו חטאתכם אשר תמצא אתכם ולהשומעים יונעם ותבא עליהם ברכת טוב כנפשכם ונפש המעטיר :

סי' קמ"ד. להר"ב מוה"ר יוסף לייב מרץ
ב"ר אהרן מלכאמרו וכו' :
ע"ך שאלתו ו"ל עובדא הוי בעיר יעלסוועט הסמוך למה בא אחד מבני הכפרים שה' לו אשה מיעלסוועט ונעשה פירוד ביניהם וגירשה ביעלסוועט בגט פטורין כדת מו"י והי' שמו מעריסה משה אליעזר וכן החזיק א"ע בעל"י לתורה הן בכפר קיבוץ קטן וכן בבואו ליעלסוועט על ימים גוראים או לפרקים ובימים שגירשה עלה לתורה בשם כך וכן היא מאז יושב ששה חדשים על החזקת חותנו ביעלסוועט עלה כך לתורה וכן נכתב בתנאים וכתובה כן וכשנתן לפעמים קוויטליך כתב שמו משה אליעזר אך החניכה בפי כל היא שמו משה לבד וכן חתימתו היא משה לבד וכתבו רבנים מסדרי הגט משה אליעזר דמתקרי משה ואחר המסירה ליד אשה הגט כדמרי עמד אחד וערער שהגט פסול אפי' בדיעבד ועמד בבהמ"ד ברבים וצעק בקול גדול שהגט פסול גמור ובטל הוא והיא א"א גמורה ובניי ממזרים וכו' :

תשובתי בקצרה שיישר כחם של המסדרים וכתורה עשו וכל כהאי מלחא לתאמרו משמאי ותמה אני על הני בהמ"ד ששמעו קול עלי נדף ולא סתמו את פיו באבר רותח כי המערער הזה כנראה דאינו בן תורה ואפי' כבר בי רב דתד יומא להחשיב זה נשתקע כי מלבד מ"ש בחיבורי אנשי שם והוכחתי דאם כתוב בכתובה כיון דאסור לדור בלי כתובה ובכתובה נכתב

מכונה

מכונה ובא' בסוף ומה שחשש ר"מ לשם נשתקע
הנה בחיבורי חידושי אנשי שם כתבתי שהשם
הנכתב בכתובה אינו נשתקע דהרי אסור לדור
עמה בלי כתובה וא"כ ע"ד כתובה זו הוא דר
עמה ולא הוי נשתקע גם כיון דעכ"פ היא
חותמת עצמה כן די בזה לאפוקי מידי נשתקע
ובמה שמוסרין הקוויטלך וכותבין שמם וכן
כתבתי שם פנים לכאן ופנים לכאן אם הוי שם
נשתקע אבל כאן ודאי לא נחשב נשתקע כיון
דהוי כל הני מעלייתא דהוי בכתובה וחותמת
כן ובקוויטלך כתבה כן גם יש לצדד בזה ד"ל
אף הפוסלין שם נשתקע היינו אם לא כתבו
שם שהכל קורין בו בלשון דמתקריא או המכונה
רק סתם אז יש חשש כיון דלא נקראת בשם
זה יאמרו דאין זה המגרש או המגורשת אבל
אם כתבו שם שהכל קורין בו בלשון דמתקריא
או המכונה א"כ בזה ידעו דזה השם שהכל
קורין בו וידעו דשם הראשון הוא טפל ועל
שם הטפל לא יטעו לומר דאין זה המגרש
והמתגרשת רק יתלו דאולי מיעוטא קורין בה
לכך אין בזה פסול נשתקע:

ועוד נראה לי דודאי אף הפוסלין שם נשתקע
כיון שכתב בו גם עיקר השם הנקרא
ודאי כשר מן התורה רק מדרבנן פסול שיאמרו
אין זה המגרש או המתגרשת וכיון דהוי רק
פסול דרבנן י"ל דהיינו רק להנשא לשוק דהוי
איסור א"א ומיתא ב"ד בזה גזרו בזה אבל
כאן כיון דבעלה מת ואין בזה איסור רק דהוי
יבמה לשוק וזה רק לאו בעלמא י"ל בזה לא
גורנין בחשש דרבנן ועיין רש"י יבמות ודף
ק"ט גבי אמר רבא מכדי הא דאורייתא והא
דאורייתא מה לי איסור כרת מה לי איסור
לאו ור"ש מי לא בעינן למיחש לספק
איסור לא כי היכא דחיישינן לספק איסור
כרת הא מידי דספקא לאו הרחקה דרבנן הוא
בדבר המותר דנימא לכרת עבד הרחקה ללאו
לא עבד הרחקה בדבר המותר דהכא שמא
איסורא דאורייתא ממש קעביד עכ"ל. מבואר
מפורש ברש"י דהרחקה דרבנן יש לחלק בין
לאו לכרת ולכך הכא בשם שנשתקע דהוי רק
גזירה דרבנן שפיר יש לחלק כן ולכך מכה זה
ודאי דמתרת לשוק. אך דא עקא מה שכתבו
הגט בכתב משוטא ותמה אני על המסדר איך

מלאו לבו לעשות כן אשר מעולם לא נשמע
כזאת הן אמת דבאה"צ סי' קכ"ו מבואר שנכתב
בכל לשון אך לו יהא כן כיון שכתב שם
דנהוג לכתוב אשורית הוי כאלו חתנו כן וקבלו
עליהם שלא יהי' גט רק בכתב אשורית והוי
כאלו פסלו כל הכתבים בגט ונמי אי אפשר
לבטל תקנת חז"ל מכבר ועוד באמת בב"י סי'
קכ"ו מביא דעת ראשונים שפוסלין גט בשאר
לשונות והרמ"א בא"ח סי' ש"ו כתב דכתב
שלהם אינו כתב והרמ"א הי' אחרון לבטל
הש"ע גם עיין במג"א סי' ש"מ ד"ה משמע
הביא דיעות דכתב שלהם כל שאינו אשורית
אינו כתב עיי"ש ולכן ודאי הוי ספקא דאורייתא
לחומרא מלבד מ"ש ביריד סי' רמ"ב דאין
למורה להחיר דבר שהוא תמוה לרבים ואין
תמהון גדול מזה שיהי' נכתב גט בכתב כזה
לכך מה"ט ודאי בעי חליצה אך באופן שלא
יהבו עלי' היבמים מזה ומתן רק כפי תקנות
הקהל אבל אם ירצו מזה ומתן יותר מן התקנה
זה נחשב מקום עגון וכמ"ש במ"ש גיטין א"ט
תקבי דינירא בעי למיתב ליה או יתירנה
ר"מ כן בגיטין הראשונים דבמקום עגון כדאי
המתירין לסמוך עליהם ויותר אין להאריך וכו':
סי' קמ"ו. להר"ב החריף מ"ה צבי הירש
הורוויץ מ"פ:

ע"ך שאלתו באחד שהי' שמו יוסף ונשתנה
מחמת חולי לארי' ונשתקע שמו של
חולה ועולה לס"ת בשם הראשון רק שחותם
עצמו בשם לעווין איך לכתוב בגט וכו':
תשובה. ירידי אשיבהו בקצרה הראשון מ"ש
השם לעווין במחילה זה טעות דבש"ע הוי
בשם ליאון באל"ף ובחד וי"ו ולא כמ"ש ר"מ
והשם שכתב ר"מ הוא שם אחר ואינו פירוש
של ארי' גם בשם ליאון הי' נראה לי דהבי'
הי' בארצות המערב המדברים בלשון ערבי
וכדומה ובלשונם הוי ליאון פירוש ארי' אבל
במדינתנו אין בינו רק לשון דייטש או פליש
בלשוננו אין לכתוב דמתקרי רק המכונה ואף
במדינה דהוי ליאון פירוש ארי' נראה בנשתנה
מחמת חולי לשם ארי' ואח"כ נשתקע שם זה
ונקרא ליאון אין לשם זה דין שם מחמת חולי
דהוי עיקר מה דהוי מעלה לשם שנשתנה מחמת
חולי היינו מכה דע"י שם זה גזר עלי' לחיים
א"כ

ר"מ ראי' מ"ש בשם ספר גט פשוט ובשם הט"ג בטעות שבין ט' לתי"ו או בין סמ"ך לשי"ן שיש פוסלין הוי כלם אין ראי' דהם מדברים הכל בענין דמתוכו לא ניכר השינוי במה לקראו או אף דאין שינוי במבטא מ"מ הוי שינוי בגוף השם אבל כאן דשם זאב מורה על הלשון לקראו ה' רפוי גם אינו בגוף השם דעיקר השם הוי וואלף וחיתם עצמו כן רק וועלוויל נקרא השם גענועים והשינוי באות הוי בלשון גענועים ולא בעיקר השם וגם אינו שינוי במבטא וניכר מתוכו איך לקראו במה ודאי כשר הגט ואין להרהר אחריו דברי יידי:

סי' קמ"ח. להרב החריף מ"ה פודרום כהנא מפודוויץ:

שאלתן בגט שסידר וכתב בשם אבי המגורש משה יהודא הלוי דמתקרי משה ליב וערערו עליו דהגט פסול דאם כותב דמתקרי ה' לו לכתוב אח"כ הלוי. הנה יידי או לאונים שכן שומעות שפסקה האמונה והיראה סן העולם שרב ומורה יאמרו על זה שהוא פסול ויעברו על חרם רית להוציא לעז על הגט ולומר על הרב הגאון אמיתי בעל ט"ג שלא ראה דברי הרמ"א במקומו ולדעתי אפי' בר בי רב דחד יומא לא יאמר זה ובודאי כוונת הרמ"א שבמכונה יש לכתוב דוקא כהן או לוי תחלה אבל במתקרי יכול לכתוב גם אח"כ הכהן או הלוי אבל אם רוצה לכתוב קודם דמתקרי גמי שפיר דמי והנה לא עיינו בלשון הד"מ סי' קכ"ט באות ח' וז"ל עוד בסדר גיטין דכותבין בן פלוני ולא בר פלוני ואם הוא כהן או לוי יכתוב פלוני בן פלוני הכהן או הלוי ואם יש להם כינוי יכתוב כהן או לוי קודם הכינוי מיהו ראיתי קצת גיטין שכתבו הכינוי קודם ובסי' כ"ז כתב דמהרי"ק כתב אהרן דמתקרי אלעזר הכהן וכתב כן לכתחלה ואולי יש לחלק בין מתקרי למכונה עכ"ל הד"מ הנה בא וראה כמה טעו הפוסלין דהרי משמע מדברי הד"מ דגם במכונה אם כתבו אח"כ כשר דהרי ראה כמה גיטין שכתבו כן ולא כתב שהם פסולים גם דייק בלשונם וכתב על דברי מהרי"ק וז"ל וכתב כן לכתחלה מוכח דכוונתו דודאי בדיעבד ודאי כשר רק דקשה למה כתב כן לכתחלה מוכח להדיא דכל הדברים בזה אינו רק לכתחלה

איכ' דוקא אם נקרא בשם זה מה שבא מכחו לחיים אבל אם נשתנה שמו אח"כ לשם ליאון הרי בשם זה לא נגזר עליו לחיים דלחיים נקרא ארי' ולא הפירוש לכך דינו רק כנשתנה שמו מחמת דבר אחר ולכן שם הראשון עיקר וכיון דיוסף הוי שם הקודש והוא שם הראשון ועולה בו לתורה לכך יש להקדימו ולכתוב יוסף דמתקרי ליאון והיינו בארצות אחרות אבל במדינתנו יש לכתוב המכונה ליאון וזה אם נקרא בלשון ביא גמי ליאון אבל אם רק חותם עצמו כן ואינו נקרא כלל ודעת הט"ו דאין לכתוב על התמימה דמתקרי או המכונה ונהי דכתבתי בחבורי דלא כותבי' מ"מ יש לחוש לדברי אדונינו דוד לכך כיון דלא אפשר יכתבו ליאון דמתקרי יוסף ובדיעבד כשר אף אם הקדים שם הטפל כיון דנכתבו שניהם וכאן לדעת הט"ו הוי לא אפשר בע"א מיהו שבתי וראיתי ד"ל דוקא דמתקרי ס"ל להט"ו דלא שייך בחתימה דתתימה לא נקרא קריאה אבל בלשון המכונה מודה הט"ו דכינוי שייך אף בחתימה ולכן היכא דכותבין המכונה ליאון יש להקדים תמיד שם יוסף תחלה:

סי' קמ"ו. להרב מ"ה ישראל נתן בריקשטיין אבד"ק פוסמין:
שאלתו בגט שנכתב בו בנימין זאב המכונה וועלביל בבי"ת אחר הלמ"ד. הנה אשיבוהו בקצרה ודאי לכתחלה ה' ראוי לכתבו בוא"ו אחר הלמ"ד אך אם כתבו כבר בבי"ת גמי כשר דאין מקום לטעות לקראו בדגש בבי"ת כיון דנכתב שם הקודש זאב וידוע דכל זאב הוי שם לעז שלו וואלף וממנו נצמח לקראו בשם גענועים וועלוויל ומידע ידעי דהוי בב' רפוי ולא יטעו לקראו בדגש ודאי אם לא ה' נכתב בו שם זאב רק וועלביל לבדו ה' מקום לפסלו מכה חשש שיטעו לקראו בדגש מיהו גם בזה במקום ענון כשר כיון דאפשר לקראו ביה"ת אף כיון דנכתב בו שם זאב זה מורה על שם וועלביל דהוא משם וואלף ולא יבואו לטעות לכך אף שלא במקום ענון כשר אבל אם ה' כותבין תחלה בבי"ת בהתחלה בעלוויל ודאי ה' פסול כיון דנצמח משם וואלף והוא נכתב רק בווי"ן אבל אם תחלה כתבו בווי"ן ואח"כ בבי"ת הוא כשר ואין להאריך יותר. ובמ"ש אין ראיות

פרימא הוי בהרגשת הלשון בויו ולא בירד ואם יכתוב בירד הוי שינוי השם גם יש טעות אחר אם יכתוב בירד יהי טוען לקרות הפא בדגש מלשון פריעה ופרימה הנאמר בשים וכיון דיש חשש לכאן ולכאן ודאי יש לכתוב כפי הדגש הקריאה גם חשש שלו שיקראו הרייש בתולם אין בזה חשש כיון דלא מצינו שם כזה כלל בעולם אין חשש לטעות בו לכך יכתוב בויו ויותר אין להאריך :

סי' כ"ג. לך פורקאמין :
ע"ד שאלתו נראה דפייבש יש לכתבו בבית כי רוב שיש להם שם זה הם כותבין וחותרין בבית וכן דרך כל כותבי שטרות לכתוב בבית וקושיות הב"ש שהביא ר"מ דיש לחוש שיקראנו בדגש ל"מ כיון דלא שכיח שם כזה בדגש ולא תיבה כזו בדגש לא יבואו לטעות בזה במה דאין לא שם ולא תיבה ואף אם ה' איזה שם כזה עכ"פ לא שכיח כלל ולא יבואו לטעות לילך מדרכי הרוב ולחוש למיעוטא לילך בדרך רחוקה לקראו בדגש, ובשם המגרש יכתבו ברוך ארי' דמתקרי ברוך ל"ב בן פייבש ודי בזה בשם פייבש לבד כיון דהוי שם דהכל קורין בו ובשם אביו כיון דאם לא כתבו כלל נמי כשר ולכן נהי לכתחלה יש לכתבו מ"מ בזה די בשם שהכל קורין לבד ואם ירצה יכול לכתוב בן פייבש דמתקרי שרגא דגהי דאין הבן יכול להחזיק שם אביו היינו לעשותו עיקר השם ובמקום דיש לחוש דהשינוי יפסול אף בדיעבד אבל במקום דעיקר השם ידוע שם שהכל קורין בו בלשון דמתקרי יכול לכתוב ע"י החזקת בנו דעכ"פ נקרא כן בשם שנקרא כן באמת במקום אחר מהני החזקת בנו כאן ומה גם כיון דבאמת נקרא כן במקומות אחרים וא"כ אינו שקר לכך יכתבו בשם פייבש דמתקרי שרגא ויותר אין להאריך ידירו וכו' :

סי' קנ"א. לך ר"ב הגדול מרה יצחק שמעלקיש אבד"ק ברעזאן :

ע"ד אשר שאל מ"ש בספרי חא"ש סי' כ"ז בשם לייצא לכתוב בה"א בסוף ובשם חנציא בס' קכ"ד לכתוב באל"ף בסוף הנה ל"מ חדא דבס' כ"ז מירי שהי' ידוע דהי' שמה לאה אבל בחנציא לא הי' ידוע אם הי' שמה חנה תחלה ודלמא הי' שמה מתחלה רק חנציא ועוד

לכתחלה גם מוכח דאדרבא הוי קשה לו על המהרי"ק למה לא כתב להיפוך אהרן הכהן דמתקרי אלעזר הרי דהוי ס"ל דגם במתקרי ה' ראוי לכתוב הכהן תחלה רק דכתב בלשון ואולי יש לחלק בין דמתקרי להמכונה וא"כ מלשון ואולי משמע דרך אפשר דבלשון מתקרי יכתבו לכתחלה אח"כ הכהן אבל לא לומר דאם כתב הכהן תחלה שפסול וחס להוכיח לומר בזה פסול דכל דברי הרמ"א בזה הוי רק לכתחלה ובדיעבד כשר ודאי אם כתבו הכהן או הלוי אחר המכונה ומכ"ש אם כתבו הכהן או הלוי קודם דמתקרי ודאי דכשר והפוסל בזה אינו אלא מן המתמיהין בתרי תמיהי ואין לשער גודל התמי' לומר כן. ועוד טעו דאף לפי דעתם מ"מ בשם אבי המגורשת ודאי דכשר דהרי בזה אינו שינוי ממש רק דהוי מקום לטעות ואינו מוכח מתוכו ובשם אבי האשה לא בעינן מוכח מתוכו וכל שאינו שינוי ממש כשר לכ"ע לכך תמי' אחר תמי' לומר על זה שהוא פסול ולהוציא לעז על גט שהוא כשר וישר. ומ"ש ר"מ לחלק בין לשון כהן או לוי ובין לשון הכהן או הלוי הנה מדברי הד"מ הנ"ל מוכח דאין לחלק גם בשם לוי בלא"ה אין ראוי לכתוב בלי ה' תחלה שטעו לומר שמו לוי לכך בודאי תמיד צריך לכתוב בה"א וכן הכהן. דברי ידירו וכו' :

סי' כמ"ז. לך פורקאמין :
מכתבו קבלתי והנני משיבו על אתר בקצרה הנה בשם הבצל יכתוב אלכסנדר זוסמאן המכונה זוסיא כי זוסיא אינו קיצור השם מזוסמאן רק הוא שם בפ"ע ויכתוב המכונה ולא דמתקרי כי ר"מ נמשך אחר הט"ג בסופו שכתב דאף אם הוי בצירוף שם הקודש יכתבו עליו דמתקרי אך אני בחבורי חדושי אנשי שם כתבתי להיפוך דעיקר יסודו מן הנט של הרב הגאון דק' פ"ב וראיינו אינו רא"י. וכן בשם האשה יכתוב המכונה פרימא ולא דמתקרי פרימא מטעם הנ"ל כיון דהוא שם חל ובשם פרימא יכתוב בויו ולא בירד ואינו דומה לשם ניסל כי ידע דבגט העיקר תלוי בדרך בני אדם בקריאתם ובדיבורם לכך בשם ניסל הי' יותר הכרה בלשון בירד ולא בויו גם אין מקום אחר לחלות בזה לטעות אבל בשם

עה"ג כיון דאין חסר פוסל בו גם שינוי אין פוסל בו ולכן נהי דחולקין עליו קצת אחרונים מ"מ בכה"ג כיון דנכתב רק בכתובה יש לסמוך על סברתי דאינו נחשב נשתקע ובפרט כיון דחותם עצמו ע"ד המיעוט בזה א"כ גם במקומו יש לו שם זה ע"ד המיעוט והיכא דהקדים הטפל ושניהם נקראים במקומו העלה הב"ש להכשיר בדיעבד ולכן בהצטרף כל זה וגם בשם העריסה הי' לו שם זה ולכן נראה להגט כשר ואף אם לא ניתן כיון דכבר נכתב ובפרט דנשלח ממק"א דכשר הוא ויתנו לכתחלה ואין ליגע בזה בכבוד המסדר :

סי' קנ"ג. דנדה בין אם קאי אדסמין ל"י או אשלפניו תמה אני ממקרא מפורש בתורה פ' ויקרא דפעם נאמר בני אהרן הכהן א"כ קאי הכהן על אהרן דהוי לשון יחיד ופעם כתיב בני אהרן הכהנים קאי הכהנים לשון רבים אשלפניהם על בני אהרן ולא על אהרן עצמו ומוכח דיותר לכתוב לכאן ולאפשר דלעולם קאי רק אדסמין ל"י רק בלשון הכהנים דכולל גם הסמוך ל"י דגם אהרן הוי כהן לכך כולל גם שלפניו עמו ואומר לשון הכהנים הן על אהרן הן על בניו וצ"ע בזה עדיין :

סי' קנ"ד. לדרב מ"ה יוסף יצחק קאפ"ר אב"ד נוואז'ין סמוך לקאלימייא :

ע"ד שאלתו בשם האשה בינא או בינה הנה אם אמנם ידעתי דרכו של הרב מק'... אשר מלוכש לבנים ולבוש איצטלא של ת"ח ג"כ ומתלבש לבושים שאינו שלו אך מ"מ האמת אהוב כי בשם בינה לא אשתבש. והנה בספרי חידושי אנשי שם כתבתי בס"י קל"ה שאם חותמת בינה כן יש לכתוב שזה נצמח מן הש"ס דנדה דקאמר שם ויבן ה' את הצלע מה ויבן בינה יתירה נתן הקב"ה באשה יותר מבאיש ועל שם זה נקראת בינה לכך אם חותמת כך יש לכתוב כן אך אם חותמת בונא בווי"י יש לכתוב באל"ף או בה"א כפי חתימתם והנה כעת אני מוסיף יותר דאם חותמת בווי"י יש לכתוב תמיד באל"ף דהוא שם לצו ואף אם חותמת בה' בסוף הוא טעות דמ"ש האחרונים דהוא מקרא דחכמת נשים בנתה ביתה הוא במח"כ טעות כי בונה דקרא הוא בחולם כמ"ש בונה ירושלים ה' בונה שמים מעלייתו אבל לא במלאפום

וכיון

ועוד אף אם בשם לייצא נמי לא הי' ידוע אם הי' שמה לאה מ"מ בשם לאה אין שם הקודש אחר דומה לו רק לאה הוי ביחוד שם הקודש לכך נכתב לייצא בה"א אבל בשם חנניא מי יודע אם הוי משם חנה או דלמא נצמח משם הזכר ששמו חנא כידוע דנקבה תסובב גבר או משם חנינא כמ"ש בש"ס תד אמר משום חנינא או מלשון חנינא וחסדא לכך הני תיבות הוי באל"ף דהוי לשון תרגום לכך ראוי לכתבו באל"ף וא"ש ואין דברינו סותרין זא"ז וא"ש דברי ידידו וכו' :

סי' קנ"ה. לדרב מ"ה יהושע העש"י מריץ דק ברעסטיצקי :
ע"ד שאלתו בגם הנשלה לו ממק"א ונכתב בגט שם האשה בלימא בת קהת מאיר דמתקרי קהת הכהן ושאל את אבי האשה אם מעולם קוראין לו שם קהת לבד והשיב שמעריסה ניתן לו ב' שמות וגם הוא לא הי' יודע מזה רק שאביו אמר לו כן בעת חתונתו צוה אביו לכתוב בהתנאים ובכתובה ב' השמות ודרש ר"מ בעלייתו לתורה שם ואינו נקרא רק בשם קהת לבד רק כשחותם א"צ ברוב חותם קהת לבד רק למיעוטא אם חותם על דבר גדול חותם בשם שניהם וגם כשהי' דר בק' קאמינקא הי' קורין לו בשני שמות זה שלשים שנה ונסתפק ר"מ אם הגט כשר או לא : תשובה. הנה לא ביאר לנו ר"מ אם קאמינקא הי' מקום הכתיבה או לא כי אם הי' מקום הכתיבה הי' לנו צד להקל במסברת הפוסקים דאם הקדים שם מקום הכתיבה לנתינתו דכשר וכן הסכים הג"מ להכשירו בדיעבד והן אמת כי הוא אינו מיקל רק אם נשאת מ"מ כאן דהוי בשם אביו ודאי הי' מקום להקל אף שלא נשאת ונשתקע לא נחשב כיון דאינו דר שם א"כ בקאמינקא לא נשתקע ושם שנשתקע לא נחשב רק אם הוא עדיין דר במקומו ונשתקע אבל אם עקר דירתו לא נחשב שם שנשתקע אך אף אם קאמינקא אינו מקום כתיבה וזה אם הקדים שם אחר כתב הג"מ ס"ק ג"ח בפשיטות שפסול מ"מ הנה כיון דכתב בכתובה שלו שם זה והן אמת דעתה הסיג בכתובה נחשב נשתקע אבל אני העליתי בתשובתי מכבר כיון דהאשה יושבת תחת בעלה בכתובה זו לא הוי נשתקע מ"מ אף דלכתחלה אין לסמוך עלי בזה מ"מ בצירוף דהוי בשם אביו האשה ובשם אביו האשה דעת

לכתוב על החתימה דמתקרי אין להשיג על זה:

סי' קנ"ח. להחריק מ"ה יהודא שמערן מפאלטשין:

ע"ך שא' באחד הנקרא בפי כל איז ולתורה נקרא בשם יהושע ולתחום אינו יכול הנה לדעתי ברור לכתוב איז דמתקרי יהושע דלהיפוך א"א לכתוב יהושע המכונה איז דאולי כדעת הב"ש דהמכונה קאי על השם ולא מצינו להיות ליהושע כינוי איז ולכן יש לכתוב איז דמתקרי יהושע ולדעתי דשמו בשעת מילתו ה' יהושע רק דאח"כ שראו שאין בו שכל קראוהו בשם איז מלשון חמור ונשתקע שמו יהושע ונשאר שמו איז ומ"מ אין דינו כנשתקע כיון דעולה לתורה בשם זה לכך יש לכתוב איז דמתקרי יהושע וז"ב לדעתי:

סי' קנ"ט. לר"ב מ"ה משה וזממן מו"צ דק' ארעם:

ע"ך שא' וז"ל באתה לפני אשה אחת עם כתב התרה אשר קבלה גט פטורין מבעלה מק' ווארקאוויטש ושאלתי אותה מה שמה ואמרה ריויא ועד הלום מחזקת עצמה בשם ריויא ובהתרה נכתב רווא ועוד ה' ככה שינויים בהתרה מזמן קבלת הגט אשר אמרה שזה שני שנים אשר נתגרשה ובהתרה נכתב ארבעה שנים וגם בשם אבי' ולקחתי ממנה ההתרה ושלחתי לעיר הנזכרת וקבלתי תשובה מהרב דשם ר' גדלי' והדיינים שהאשה אומרת אמת והכל על נכון אך בשינה שמה כתב שהרב דשם אשר סידר הגט כבר נפטר והאשה אינה מעיר הנזכרת אך באתה לשם להתגרש כי במקום דירתה אין נותנין גיטין אך היתה שם אצל איש אחד ושאל אותו הרב מה שמה ואמר שהי' קורין אותה ריויא אך כתב הרב ר' גדלי' אפשר יען כי הגלי' שלו הוא סמוך לבראד ודרך לשונם לדבר בחולם ואי אפשר להשיג גט אחר וקשה עלי' הדבר לכן באתי לשאול דעו הקדושה ולא אסיר מדעתי ימין ושאל עכ"ל: תשובה, הנה האשה הזאת היא קשת רוח כי קשה התרה שלה כי הנה התרה שלה בודאי אינו כיון דשקר כתבו דכתבו ד' שנים והי' רק ב' שנים והרי נ"מ גם לאיסורא אם נתקדשה לאחר גם הי' שינוי בשם אבי' א"כ

וכיון דנקראת בונה במלאפוס אינו מלשון בנין רק הוא שם לעו והוי' באל"ף ל"כך נקט כלל'א זו בידך אם נקראת בו"ו וחומת בו"ו או אינה חומת כלל יש לכתוב באל"ף ואם חומת או נקראת בינה בחי"ק יש לכתוב דוקא בה"א בסוף וביו"ד אחר הבי"ת ואם ספק ואין ידוע באיזה שם היא נקראת יש ליתן ב' גיטין ויותר אין להאריך:

סי' קנ"ה. לר"ב מ"ה יהושע אפרים אב"ד ליזענסק:

ע"ך שאלתי בגט שנכתב שמו יוסף המכונה יוסף ואח"כ קרא הבעל ערער על הגט ששמו מולדו ה' משה יוסף. הנה זה פשוט שאין בערעור הזה כלום חדא שאין המגרש נאמן לערער על הגט אחר גירושין דאין ע"א נאמן ומכ"ש הוא עצמו דאין אדם מע"ר שעבר על חרם שמשילין בעת הגירושין מי שידוע בפסול הגט יאמר והוא לא אמר גם מה שכתוב על הספר אולי מרמה עשה כן אחר הגירושין גם העד שאמר שפ"א קראו לתורה משה יוסף הנה העד אינו נאמן כיון שהוא יחיד לבטל הגט ולומר פלגין דיבורא עם הבעל לא שייך בנדון כזה דאי' לימר בזה פלגין דיבורא וגם העד אינו זוכר אולי הי' זה אחר הגירושין וא"כ דלמא מרמה עשה לבטל הגט גם אם הוי' שמו כן הוי' שם שנשתקע ואסור לכתבו ומכ"ש דאינו מו"ק אם לא כתבו ובפרט דהעדות הי' הכתובה דגם כן נכתב רק שם יוסף וגם לוא יהא דהוי' שמו כן כיון דהוי' שם יוסף שהכל קורין בו ובפי כל נקרא רק יוסף ודאי דכשר הגט ואין לערער על הגט. דברי ידידו וכו':

סי' קנ"ו. נדון הגט שבעלייתו לתורה ובחתימתו ה' שמואל צבי רק העולם היו קורין לו שמואל לבדו וקצת קראו לו שמואל הירש וכתבו בהגט שמואל צבי דמתקרי שמואל ודמתקרי שמואל הירש הנה יפה כתבו כן. ידידו המקצב וכו':

סי' קנ"ז. לר"ב מ"ה ש"ס מרדכי וע"ך שא' באשה שחתימתה הוי' להיפוך מבואר בסדר גיטין נראה לכתוב תחלה על שמה אשר נקראת בפי כל ואח"כ לכתוב על חתימתה דמתקרי ואף דהטו"ז כתב דאין

כל הי' נקרא ארץ לבי רק תחיתמו ועלייתו לתורה הי' בשם אהרן יהודא. הנה הגט כשר וישר וגם על המסדר אין להוציא שם לצו לא מכעיא בזה דהי' נקרא בפני כל כן בשם ארון לבי דהוי תניכה שהכל קורין בו רק אף גם אם הי' שם הטפל כיון דהוי בשם אבי המגורשת דלדעת עה"ג אף שינוי אין פוסל בו רק אף גם לדעת הפוסלין היינו בשינוי גמור אבל בזה בשביל הקדמת שם הטפל לא יבאו לומר אין זאת המתגרשת ולכ"ע כשר ולכן הגט כשר ואין להוציא לצו על המסדר ולהורע חוקת ח"ו ואין להאריך בזה ידירו וכו' :

סי' קס"ב. הגה' בשם בליימא הביא בב"ש בשמות אנשים דהוי בארץ ולא הביא שום חולק בדבר ולדעתי ברור דיש לכתוב בה"א דהוא לשון הקודש ונצמח מפסוק תולה ארץ על בלימה והכוונה יוצא מדברי הש"ס במס' נדה דקאמר שם דזכר הוי זה כר דכיון דבא זכר בא ככרו עמו ונקבה נקי' באה ולכן על שם נקי' באה הוי שם בליימה דבלי מה נולדה רק נקי' באה ואין דומה לזכר שבא ככרו עמו ולכן לדעתי ודאי הוי בה"א אך מה אני לחלוק על הראשונים לכך נראה ליתן ב' גיטין אחד בארץ ואחד בה"א והיותר להכריע נראה עוד דאם נקראת בו"ו אחר הלמ"ד ובמלאפום או חותמת בו"ו יש לכתוב בארץ בסוף ובוה צדקו דברי הב"ש דהוא העתיק בלומא בו"ו אבל אם נקראת בו"ד או חותמת בו"ד יש לכתוב בה"א ולפ"ז די בכל חד בנט אחד ואין להשגיח בחתימתה אם בה"א או בארץ ודו"ק :

סי' קס"ג. ע"ד שא' בנדון שם האשה שאשא טאבא דמתקריא טאבא הנה בזה היטב אשר דיבר ר"מ כי אינו דומה למ"ש הב"ש בס"ק ד' דשם הוי ב' שמות מחולפין לגמרי ואין ידוע איזה העיקר אבל כאן כיון דנקראת בשם טאבא ג"כ והכל יודעין שדרך לקצר השם לכן ודאי די לכתוב שאשא טאבא דמתקריא טאבא ולענין אם לכתוב בסמ"ך או בשי"ן תלוי כפי המבטא דשם ויותר אין להאריך :

סי' קס"ד. ע"ד שא' בשם הירץ אם יש לכתוב בירד אחר הה"א או בעי"ן הנה יפה דיבר ר"מ דכל שאין ידוע החתימה

א"כ שקר העידו מיהו בזה כיון דהרב מרה גדלי' והביד כתבו שדברי האשה אמת א"כ הם מעידין על הגרושין אך דא עקא מה שהוי שמה ריויא והם כתבו ריווא בנט כי מן הסתם כפי ההתרה כן נכתב בגט והוא ודאי שינוי השם הוא. והנה מ"ש הרב הנ"ל דבבראד קורין בחולם הנה חולם חלם הוא כי כפה אין קורין לריויא בחולם והוא שקר גמור ואף אם הי' כן הרי אין לגט רק מקום כתיבה ונתינה וכיון דבמקום הגט הוי שמה ריויא איך כתבו בחולם ריווא לכך הוי שינוי שמה ממש ופסול ואין לה תקנה וולת אולי הגט קיים ויראו שם כי בנט נכתב ריויא ורק בהתרה הוי טעות אז מתרת אבל כל שנכתב בגט ריווא או אף אם אין הגט לפנינו הוי סתמא כן דכפי הנכתב בגט כך נכתב בהתרה ודאי פסול הגט ואין לה תקנה ומן השמים ירחמו עלה ולא יתן לה ר"מ ההתרה פן תלך למקום שאין בקיאות ותנשא בו או תשנה שמה לשם ריווא והיא עצורה מהיות לאיש ויותר אין להאריך דברי ידירו וכו' :

סי' ק"ס. להרב מ"ה יעקב מאיר אב"ד ברלאד :

ע"ד שא' באשה ששמה מעריסה ח"י אך נשתקע שמה ונשתנה לשם באבא ונקראת כן בפ"י כל רק אנשי משפחתה יודעין דהוי שמה ח"י והמסדר כתב בגט רק שם ח"י והשמיט שם באבא. הנה בודאי הגט פסול ואף אם נשאת תצא כי הוי שינוי שם ממש שכתבו שם הטפל והשמיטו שם העיקר ולית דין צריך אריכות גלגל ומה גם שאין לה היתר כלל שנתגרשה ואולי היא אשת איש ח"פ. ונדון הש"ץ ססידר לה קדושין הנה שלש רעות עשה ססידר קדושין לאשה שהגט שלה פסול והשגית שאין לה היתר שנתגרשה והג' שהעזו נגד הרב ונגד החתנה שלא לסדר קדושין בלתי רשות הרב ונגזר כן בחרם לכך הש"ץ הזה באחת משלש אלה כדאי להעבירו משי"צ אף כי בכלום לכך תלילה לקבלו עוד לש"ץ ובפרט בימים הנוראים אסורה תפלתו וחלילה להחזיקו עוד לש"ץ ישמע חכם ויוסף לקח :

סי' קס"א. ע"ד הגט שמק' קוטריהאנד ססידר המסדר בשם אבי המגורשת ארון לבי דמתקרי אהרן יהודא ובפ"י

נקרא בפי כל מכריע מלהקדמו אבל אם שם החתימה הוא בשם הקריאה רק דהקריאה לתורה הוא עוד בשם אחר בזה ודאי העלי' עיקר כיון דהחתימה הוא נמי בשם אחד מן העלי' רק דקיצרו בחתימה והוא החתימה בקיצור השם מן העלי' ודאי שם העלי' עיקר, ועוד בשלמא אם ה' החתימה בשם מרדכי וואלף כפי הקריאה של עולם אז שייך להקדים החתימה אבל כאן כיון דבקי' הרומלוב נקרא מרדכי וואלף וא"כ החתימה אינו כפי הקריאה של הכל ג"כ ונהי דבשמות בתר מקום הכתיבה והנמינה אזלינן היינו איך לכתוב גוף השם אבל לענין קדימה לבד כיון דהקריאה בפי הכל אינו שוה רק במקומו דהשתא אבל במקום אחר נקרא שלא כפי החתימה בזה העלי' של תורה עיקר וראוי להקדמו כן נראה לי נכון:

סי' קס"ז. ועיד' שם אבי האשה דשמו בפי כל חיים ישעיה'

ולתורה עולה בשם חיים ישעיהו הנה כבר ראה דעתי בספרי חא"ש סי' מ"ג ומ"ד ור"מ ירד להשיג על דברינו. הנה כל השגותיו אין נראין לי ואין צריך תשובה כלל ולדינא ג"ל דבזה יכתוב שם אבי האשה בת חיים ישעיה כיון דבשם אבי' כשר חסר רק שינוי פוסל והנה זה אינו שינוי ממש ועיין בחבורי שם תשובה ב' מה שהסכמנו אני והרב הגאון מלוב והרב הגאון מסטאניסלאב דבאינו שינוי גמור כשר לכ"ע בשם אבי' וא"כ ה"נ בזה לכך די לכתוב בת חיים ישעיה ואין בזה חשש ופקפק כלל דבריו וכו' :

סי' קס"ח. עיד' השאלה באיש מאנשי חיל שגירש את אשתו ואמר

דעלי' לתורה שלו הוא בשם שואל ובפי כל נקרא שואל וכתבו בגט רק שם שואל ואח"כ גודע שהמגרש שיקר וגם עלי' לתורה הוא בשם שואל. הנה לדעתי ודאי הגט פסול דהוי שינוי השם ממש דשואל ושואל הוא ב' שמות דבתנ"ך נמצא שם שואל ובש"ס נמצא שם שואל ולכן אף אם ח"י כדברי המגרש נמי ה"י פסול כיון דהשמיטו שם עיקר שם שנקרא בפי כל וכתבו שם הספל ומכ"ש אם שקר הוא דגם בעלי' לתורה נקרא שואל שהוא פסול ומן השמים ירחמו על האשה להתיר עגונה שלה ויותר אין להתאריך וכו' :

ע"ד

החתימה אם הוי בעיין או ביריד יש לכתוב ביריד דכן הוי כתיבת רוב העולם ואני מעולם לא ראיתי עוד שם הערץ בעיין רק ביריד ואני מוסיף דביריד דרך היריד צ"מ רוב להיות נבלע לכך בודאי קראו בשמו אבל בעיין אין דרך העיין להיות נבלע ויתכן לקראו בשם הערץ והוי שינוי השם לכך ודאי בסתם יש לכתוב ביריד רק אם ידוע דחותם בעיין יש לכתוב כפי חתימתו :

סי' קס"ה. שא' בנדון הגט שבגוף הגט נכתב שם אבי האשה ישכר

המכונה בעריש ובהרשאה נכתב שם השליח ישכר בעריש עפ"י דברי סדר גט שני שאין לכתוב בשליח המכונה לפענ"ד נכון הוא ואין לחוש במה שאח"כ נכתב בהרשאה לשון הגט ישכר המכונה בעריש דמה בכך הכל ידעו דהגט שאני והרשאה שאני ובשכיל זה לא יסעו כלל ואינו דומה למ"ש בחבורי אנשי שם תשובה א' דהתם הוי בגוף הגט שינוי שפיר יש לחשוש אבל בין הרשאה לגט בענין כזה בתיבת המכונה לא יסעו דמידע ידעי דגט שאני דהוא המותר ואין ההרשאה המתרת ובלי הגט לא תהי' מתרת ובגוף הגט בלי הרשאה נמי מתרת לכך אין לדקדק בו כמו בגט ולא יסעו מכה זה ולא אאריך יותר כי אין כחי עמדי רק לדינא אני אומר דאין לשנות מדעת הנהגים עד הנה שלא לכתוב לשליח המכונה וחששו אינן חששות כלל דברי וכו' :

סי' קס"ו. להרב מרה מאיר לנדא אב"ד קנענהי"ש :

עיד' שא' באיש א' מק' הרומלוב שנשא אשה מקלהתכם ובמקום לידתו ה' נקרא בפי כל מרדכי וואלף ובכאן אין קורין אותו רק מרדכי לבד וכן חותם א"ע פה רק לתורה עולה בשם מרדכי זאב ולפי דברי הבעל וחתונו נכתבו שני שמות אלו בהכתובה רק נאבדה לפי שעה עכ"ל : תשובה. רואה אני דברי ר"מ לכתוב מרדכי זאב דמתקרי מרדכי ודמתקרי מרדכי וואלף והסעם הוי דנראה לי להכריע דהיכא דשם החתימה והקריאה סתרי אחדדי הולכין אחר השם שנקרא בפי כל וזה מקדימין דזה דוקא אם החתימה הוי ממש אחר שאינו בשם עלי' לתורה כלל אז השם שהוא